

МЦПД

Міжнародний
Центр
Перспективних
Досліджень

01001, Україна, м. Київ, вул. Бориса Грінченка, 4, офіс 3.
Тел. (044) 279-88-23 | office@icps.kiev.ua | www.icps.com.ua

Зовнішньополітичні акценти

24 вересня 2014 року
Випуск 5

Зміст

Зовнішньополітичні стратегії та рішення	1
• Перше турне Президента України Північною Америкою	1
• Мінські домовленості — II. Продовження шляху в нікуди?	2
• Європейська політика	3
• «Парад» референдумів про незалежність в Європі	4
• Вплив Росії на країни Центральної Азії	5
Енергетична дипломатія	7
• Зниження фінансової стійкості «Газпрому»	7
Економічна дипломатія	9
• ЄС перевірить якість української молочної продукції	9
• РФ продовжує шантажувати Україну	9

Зовнішньополітичні стратегії та рішення

Перше турне Президента України Північною Америкою

17¹⁹ вересня відбулися робочі візити Президента України до Канади та США. З протокольної точки зору їх можна вважати історичними. Зустрічі з керівництвом обох держав, виступи в парламентах, під час яких присутні неодноразово переривали Президента Порошенка аплодисментами, гаряча підтримка діаспори. Проте змістовне наповнення викликає справедливі запитання.

Змістовне наповнення Північноамериканського турне Президента викликає запитання

У Канаді було завершено процедуру укладення Угоди про надання Україні Урядом Канади кредитних гарантій на 200 млн. канадських доларів, оголошено про відновлення переговорів щодо укладення Угоди про зону вільної торгівлі та обговорено можливість спрощення візового режиму. «Українська мова є третьою державною мовою Канади», — наголосив у своєму виступі у канадському парламенті Петро Порошенко. «Ви не знайдете у світі більшого друга України, ніж Канада», — відповів йому Прем'єр-Міністр Сті-

вен Гарпер під час їхньої зустрічі. Незважаючи на ейфорію, яка супроводжувала цей візит, його доволі символічні результати свідчать, що попереду в українській дипломатії багато роботи, адже політичний успіх слід закріпити практичними результатами. Сільське господарство, енергетика, військово-технічне співробітництво, інвестиції — найбільш перспективні сфери для України. Проте для досягнення прогресу в цих сферах слід продемонструвати прогрес у боротьбі з корупцією та створити сприятливий бізнес-клімат, про що наголошували канадські урядовці.

Результати переговорів Петра Порошенка з Президентом Обамою відверто розчарували. Прозвучали приємні запевнення у дружбі, обіцянки розширити співробітництво у багатьох сферах, зокрема енергетичній, фінансовій, інвестиційній, військово-технічній, безпековій тощо, отримано престижну нагороду «Global Citizen Award» авторитетної неурядової організації «Атлантична Рада США», зірвано аплодисменти у Конгресі тощо.

Проте українське суспільство та більшість експертів очікували надання Україні стату-

су особливого партнера, як країни, яка не має статусу члена НАТО чи принаймні оголошення термінів вирішення цього питання. Цього не сталося. Цілком очевидно, що США виявилися не готовими кинути відвертий виклик Володимирі Путіну, обмежившись протокольними запевненнями у продовженні мобілізації міжнародної спільноти, повазі до територіальної цілісності України та обіцянками про виділення доволі символічних сум для надання нелетальної зброї. Нагнітання обстановки на Донбасі протягом останніх днів є свідченням того, що російська сторона по-своєму витлумачила обережність Сполучених Штатів. Відтепер у Володимира Путіна повністю «розв'язані руки».

Очікування про надання Україні статусу особливого партнера США не виправдалися

Проте найбільше у цій історії дивує те, що Президент Порошенко всіляко намагається виправдати рішення Президента Обами, «підпрацьовуючи в останнього адвокатом». Зокрема у своєму інтерв'ю для обраних українських журналістів в стилі «а ля Янукович» він наголосив на такому: «...у нас є кулемети, танки, системи залпового вогню, ракети, артилерія і все інше, що дозволяє сьогодні тримати фронт такої довжини. Але ми отримали все, що нам необхідно, — розвідувальне, радарне, спостережне й інше оборонне обладнання, яке дозволить в десятки разів підвищити ефективність нашої зброї, модернізувати її». Твердження, яке навряд чи відповідає дійсності повною мірою. А фраза на прес-конференції у

Порошенко намагається виправдати рішення Президента США

Вашингтоні: «я отримав все, що міг», — взагалі викликає подив. Адже Глава держави, яка стоїть по суті на межі військово-політичної катастрофи, має жорстко відстоювати інтереси своєї країни, а не виконувати декоративну роль її головного дипломата.

Єдиною по-справжньому значимою домовленістю під час візиту до Вашингтону стала домовленість про залучення США до майбутніх переговорів щодо врегулювання українсько-російської кризи. Проте формат та часові рамки реалізації цієї домовленості залишаються нез'ясованими. А той факт, що про це стало відомо не з уст Президента, а від його дипломатичного радника Валерія Чалого, заставляє задуматись над тим, чи дійсно така, безперечно довгоочікувана та вкрай важлива для офіційного Києва домовленість була досягнута у Вашингтоні.

Загалом результати обох робочих візитів Президента Порошенка дозволяють зробити невтішні висновки щодо того, що Україна та український народ по великому рахунку залишаються на одинці з агресором. Лише відкрите вторгнення путінських армій на Донбасі та на півдні можуть змусити Захід корінним чином змінити свою позицію по відношенню до подій на Сході Європи. Так вже було у 1940 році, коли США змінили свою нейтральну позицію і ухвалили рішення відкрити відому програму ленд-ліз, яка дозволила стримати армії Гітлера, а потім і стала одним з визначальних чинників, який посприяв перемозі союзників у другій світовій війні. Проте ціна, яку може заплатити Україна цього разу, може виявитися неспівставною з подіями, які мали місце сім десятиліть тому.

Україна залишається один на один з агресором

Мінські домовленості — II. Продовження шляху в нікуди?

Як і прогнозувала більшість експертів, російська сторона виявилася не готовою до виконання так званого Мінського Протоколу, підписаного 5 вересня. Російські військові та техніка не виведені з території України, обстріляли українських позицій, хоча й без «Градів»,

продовжуються, накопичуються війська з важкою технікою як на Донбасі, так і на кордонах з Україною, в тому числі в Криму. І це незважаючи на безпрецедентні кроки, покликані підтвердити щирість прагнень миру з боку Президента Порошенка. Він навіть пішов на те, що «підтри-

мав» рішення народних депутатів України провести закриті засідання Верховної Ради, під час якого за сумнівною процедурою були ухвалені сумнозвісні закони про особливості місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської області та про амністію. Можна припустити, що вжита Главою держави для «переконання» парламентарів фраза «якщо не буде цих законів, то буде війна» означає, що з боку Володимира Путіна під час «корисних та результативних переговорів» (як їх публічно називає Президент України) лунають вже не лише дипломатичні ультиматуми, а й застосовується відвертий шантаж.

Росія перейшла від дипломатичних ультиматумів до відвертого шантажу

Водночас, в руслі логіки рішень керівництва держави після трагедії під Іловайськом, зроблено ще одну, можливо останню, спробу добитися відстрочки початку повномасштабних військових дій на Сході України у фейковому мінському форматі. За результатами зустрічі так званої контактної групи, яка відбулася пізно ввечері 19 вересня у найпрестижнішому готелі столиці Білорусі, було підписано Меморандум про реалізацію Протоколу від 5 вересня з дев'яти пунктів. Новацією цього документу є створення так званої буферної зони шириною 30 км. шляхом відведення збройних сил обох сторін вглиб на 15 км. з позицій, які вони займали станом на 19 вересня, а також заборона на використання авіації, в тому числі безпілотників, окрім тих,

які використовуються ОБСЄ. Решта пунктів — по суті повторення іншими словами того, про що було домовлено ще на початку вересня.

Підписали Меморандум колишній Президент України Леонід Кучма, Посол Росії в Україні Михайло Зурабов, спецпредставник ОБСЄ Хайді Тальявіні, лідери так званої ДНР Олександр Захарченко та Андрій Пургін, а також голова так званої ЛНР Ігор Плотницький.

Водночас, перспектив виконання домовленостей, зафіксованих у ще одному документі сумнівної юридичної природи в Мінську, обмаль. Підтвердження цієї аксіоми — постійні намагання бойовиків за підтримки російських регулярних військ захопити аеропорт м.Донецьк, Авдіївку та низку інших населених пунктів, які перебувають під контролем українських військових. Жодних ознак відведення російських військ, найманців та важкої техніки з території України поки що не спостерігається. Більше того, вже 22 вересня, менше ніж через три доби після підписання Меморандуму, «перший віце-прем'єр-міністр» самопроголошеної «ДНР» Пургін заявив, що «мінські домовленості будуть виконуватися, але не так швидко, як хотілося б». Цілком очевидно, що за цією доволі дипломатичною, як для одного з лідерів бойовиків, фразою криється відверте не бажання Кремля йти на деескалацію конфлікту.

Перспектив виконання Мінських домовленостей обмаль

Європейська політика

18 вересня Європейський парламент ухвалив чергову резолюцію щодо ситуації в Україні та стану відносин ЄС — РФ. Частина революційних пропозицій з попередніх проектів, зокрема щодо повного ембарго на поставки зброї до Росії, виключення з програм ядерного співробітництва та системи Swift, а також позбавлення права Москви проводити змагання Формули-1 восени 2014 року та чемпіонату світу з футболу у 2018 році, не увійшли в остаточний текст документу. Водночас, загалом ухвалену резолюцію слід вважати чи не найжорсткішою по відношенню до Росії

та сприятливою для України. Зокрема, в ній міститься підтвердження права України подати заявку на членство в ЄС у разі дотримання демократичних стандартів, прав меншин та забезпечення верховенства права.

Європарламент підтвердив право України подати заявку на членство в ЄС

Європейський парламент може не схвалити нового складу Єврокомісії. Причиною є декілька кандидатів, політична приналежність, а також попередній досвід яких викликають багато запитань. Йдеться про Аленку Братушек

(Словенія), Джонатана Хілла (Велика Британія), Мігеля Аріаса Каньете (Іспанія), Тібора Наврачича (Угорщина) та Кармену Велья (Мальта). Зокрема, у Братушек, якій було запропоновано досить високу посаду віце-президента з питань енергетичного союзу, взагалі відсутній досвід роботи у даній сфері. Британець Джонатан Хілл знаходиться в зоні ризику через доповіді про його попередню лобістську діяльність, а іспанець Мігель Аріас Каньете зіштовхнувся з критикою у зв'язку з сексистськими висловами.

Доволі неочікувано Представництво ЄС в Україні оприлюднило повідомлення, згідно з яким наступні транші макрофінансової допомоги надійдуть в Україну лише у разі успішного виконання Києвом низки критеріїв. Зокрема, їх список включає таке:

- публікування планів дій з державних закупівель;

Для отримання макрофінансової допомоги ЄС Україна має виконати низку критеріїв

- виконання положень бюджетного кодексу стосовно прозорості бюджетного процесу (публікація проекту державного бюджету і щомісячних даних про хід його виконання);
- імплементація антикорупційного законодавства стосовно декларування майна; законодавчі пропозиції стосовно незалежного антикорупційного органу;
- вчасне відшкодування ПДВ у готівковій формі;
- підвищення рівня прозорості діяльності НАК «Нафтогаз» шляхом запровадження щорічного звітування у відповідності до стандартів IFRS.

Лише виконання цих по суті ультимативних вимог розблокує надання Україні макрофінансової допомоги, рішення про виділення якої було ухвалено раніше, на суму 1 млрд. євро. Виконання цього завдання виглядає малореалістичним у найближчі 2 — 3 місяці з огляду на недієздатність нинішньої Верховної Ради України та малопрогнозованість складу наступної.

«Парад» референдумів про незалежність в Європі

18 вересня у Шотландії відбувся референдум про незалежність. До останнього моменту кількість прихильників та противників виходу з Об'єданого Королівства Великої Британії була приблизно рівною. Водночас, офіційні результати, оголошені вже 19 вересня, все таки стали певною несподіванкою. Так, понад 55% шотландців висловилися проти незалежності. Таким чином, перший серйозний тест на здатність залишатися стабільною і єдиною Європа витримала. Водночас, сам факт наростання дезінтеграційних настроїв у декількох інших європейських державах має спонукати лідерів ЄС до

Наростання дезінтеграційних настроїв спонукатиме ЄС до більш зваженої політики

більш зваженої політики щодо меншин та стосовно тих націй і народів, які вже протягом десятиліть чи навіть століть претендують на свою власну державність.

Зокрема, каталонських, фламандських та південнотірольських націоналістів невдача їхніх колег може не зупинити. Наприклад, глава уряду Каталонії Артур Мас має намір провести подібний референдум 9 листопада 2014 року. Незважаючи на те, що центральний уряд Іспанії розцінює такі ініціативи як незаконні, лідер каталонців, у разі отримання більшості голосів за незалежність, може розцінювати такий результат як політичний мандат для переговорів з Мадридом про незалежність регіону. Не полишають надій на незалежність і лідери Фландрії та Південного Тіроля.

Вплив Росії на країни Центральної Азії

На фоні протистояння між Росією та Заходом за сфери впливу в Україні країни Центральної Азії також починають відчувати на собі певні наслідки існуючої кризи. Не дивлячись на те, що країни Центральної Азії, на відміну від країн Східної Європи та Кавказу, знаходяться за межами театру активних дій у змаганні між Росією та Заходом, це протистояння не може не відобразитися на їхній зовнішній політиці.

Програма Східного партнерства Європейського Союзу, що прагне налагодити тісніші зв'язки між ЄС та Україною, Молдовою, Грузією, Вірменією і Азербайджаном, офіційно не охоплює 5 центральноазійських країн. Географічна та культурна віддаленість цього регіону від Європи фактично частково ізолювали його від конфронтації між Росією та Заходом, що спостерігається в Україні, Молдові, Грузії та на Кавказі. Крім того, тенденція влади до авторитаризму та централізації в Казахстані, Киргизстані, Таджикистані, Узбекистані та Туркменістані запобігають політичним амбіціям Європейського Союзу в цьому регіоні. Історично сформований сильний регіональний вплив Росії дозволив інтенсифікувати інтеграційні потуги Москви з деякими центральноазійськими країнами, протидіючи намаганням окремих колишніх радянських республік стати частиною НАТО та ЄС. Водночас, в той час, як Росія починає відчувати негативний ефект західних санкцій, економічні зв'язки між РФ та Азією надалі будуть тільки ускладнюватися. Адже всі країни цього регіону дуже тісно прив'язані до російської економіки.

Економічні зв'язки між Росією та Азією надалі будуть ускладнюватися

Наприклад, **Казахстан** як країна з найбільшою економікою Центральної Азії та член Митного Союзу є найбільш економічно інтегрованим з Росією. Як наслідок, Казахстан сильно страждає від хиткої економіки Росії на додаток до власних внутрішніх економічних проблем. Так як національна валюта Казахстану прив'язана до російського рубля, девальвація тенге сягнула 20%. Незважаючи на труднощі,

Казахстан все ж таки планує приєднатися до Кремлівського проекту розширеного Євразійського економічного союзу у 2015 році.

Однак, Казахстан пов'язаний не тільки виключно з Росією, адже статус потужного виробника нафти та природного газу зіграв свою роль в укріпленні зв'язків із Заходом і Китаєм. Останніми роками, простежувалася тенденція намагання Казахстану обмежити свою залежність від Кремля, збільшуючи власні комерційні та інвестиційні зв'язки поза російською сферою впливу. Скоріш за все Москві надалі буде все важче утримувати свої позиції та вплив в той час, як українська криза зможе допомогти Казахстану зміцнити свої позиції.

Українська криза зможе допомогти Казахстану зміцнити свої позиції

Інша країна, яка також оголошує свої плани по приєднанню до ЄЕС — **Киргизстан**. Бішкек мотивує власні інтереси щодо приєднання до євразійської спільноти слабкістю власної економіки, яка залишається надто залежною від субсидій та фінансової допомоги РФ. Зокрема, Росія планує надати Бішкеку \$500 млн. економічної допомоги, яка допоможе компенсувати негативні наслідки від приєднання Киргизстану до Митного Союзу. Одночасно з процесом інтенсивного зближення з Росією Киргизстан активно працює над обмеженням західного впливу в країні. В липні цього року була закрита військово-повітряна база США «Манас», що знаходилась під Бішкеком. Військова база існувала в країні з 2001 року та слугувала опорним пунктом для більше ніж 5 млн. військовослужбовців НАТО. Очевидно, що закриття бази — це наслідок зростаючого впливу Росії в Киргизстані, а дане рішення приймалося не без безпосереднього тиску Москви. Крім того, протягом останніх років Росія та Киргизстан уклали низку угод щодо інвестування в енергетичній та транспортній сфері. Таким чином, Кремль отримав додаткові контролюючі важелі впливу в країні. Бішкек, в свою чергу, покладається на Росію як незмінного поста-

чальника енергоносіїв та як арбітра в суперечці з сусідами (Казахстаном, Таджикистаном, Узбекистаном) щодо обмежених водних ресурсів Амудар'ї та Сирдар'ї. Отже, Киргизстан поступово стає найбільш підконтрольною РФ державою в Центральній Азії та основним про-російським центром впливу в регіоні.

Киргизстан стає найбільш підконтрольною Росії державою в регіоні

На відміну від очевидної про-російської позиції Казахстану та Киргизстану, **Узбекистан** проводить більш незалежну зовнішню політику в регіоні. Цьому сприяє власна самодостатність країни в енергетичній та сільськогосподарській сферах. Офіційний Ташкент вирішив не приєднуватися до Митного Союзу та Організації договору про колективну безпеку, скептично ставлячись до інтеграційних ініціатив Москви та намагаючись ізолювати себе як від Заходу, так і від Росії. Скоріш за все, Узбекистан буде і надалі дотримуватися подібної політики. Слід зазначити, що термін

повноважень президента Узбекистану Іслама Карімова спливає в квітні 2015 року, що, швидше за все, посилить змагання між Росією та Заходом за майбутній вплив в країні.

Узбекистан намагатиметься ізолювати себе як від Заходу, так і від Росії

Останнім часом, зросла увага ЄС до **Туркменістану**, який стає все більш вагомим виробником та експортером природного газу на фоні намагань європейців зменшити енергозалежність від Росії. В результаті ЄС продовжує поступово тиснути на Туркменістан, переконуючи приєднатися до Азербайджану в проєкті «Південний газовий коридор». Однак, зважаючи на гостру позицію Москви щодо цього питання, офіційний Ашхабад не поспішає з прийняттям остаточного рішення. Цілком можливо, що з огляду на потенційну безпекову загрозу від російської сторони в світлі нинішньої кризи Туркменістан буде уникати реалізації такого спірного проєкту в майбутньому.

Енергетична дипломатія

Зниження фінансової стійкості «Газпрому»

Середина вересня 2014 року відзначилася зростанням активності на світовому ринку нафти і газу. Вперше за останні 14 місяців ціна на нафту марки Brent опустилася нижче 100 дол./барель — до 99 — 97 дол., що викликало занепокоєння держав-членів ОПЕК. За оцінками арабської нафтової компанії Investments Corp рівень цін, необхідний для бездефіцитного бюджету Саудівської Аравії, становить близько 98,40 дол., але для ОПЕК у цілому середній рівень становить 104,80 дол. Варто вважати падіння ціни на нафту явищем тимчасовим. Очікується, що зимовий попит може викликати підвищення цін на вуглеводні. Однак, Марк Мобіус — керівник групи фондів Templeton Emerging Markets, прогнозує ще зниження цін на нафту марки Brent до 80 дол./барель, але це буде короткочасним явищем. Аналітик аргументує своє припущення зниженням темпів економічного зростання в Індії та Китаї.

Низка факторів, зокрема таких, як уповільнення зростання промислового виробництва в Китаї та його зниження в США дають підстави вважати, що ціна на нафту найближчим часом

Падіння ціни на нафту є явищем тимчасовим

не зростатиме та зафіксується на цьому рівні. Газпром повідомив про зниження прогнозу видобутку газу в 2014 році. Такі заяви газодобувного гіганта мають під собою як реальні основи — скорочення експорту газу, — так і, вочевидь, переслідують мету підігрівання ажіотажу на європейському ринку перед початком осінньо-зимового опалювального сезону. Незважаючи на це, завдяки реверсним поставкам газу та скороченню обсягів його споживання, Україна продовжує накопичувати запаси газу. Зараз в українських сховищах знаходиться 16,3 млрд. кубометрів природного газу, що на 14% більше за показники на цю дату минулого року.

Європейські держави посилюють активність щодо диверсифікації напрямків постачання газу. Зокрема, 19 вересня Офіційний представник німецького енергетичного концерну E.ON повідомив про підписання мільярдного договору з канадською компанією PieridaeEnergy на постачання до Німеччини 6,5 млрд куб. м зрідженого газу на рік. Німеччина зможе отримувати 7% необхідного їй газу від канадських поставок з 2020 року. До того ж 20 вересня під час візиту до Азербайджану президент Болгарії Плевнелієв заявив про обговорення зі своїм

колегою питання поставок до Болгарії з 2016 р. 200-300 млн кмб/рік.

Демонстративний крок до посилення енергетичного суверенітету зробив й Казахстан. Так, перший віце-міністр енергетики Казахстану Узакбай Карабалін 19 вересня повідомив про створення операторами найбільших нафтових родовищ Казахстану — «Кашаган», «Карачаганак» і «Тенгіз» — спільних підприємств з європейськими партнерами у сферах буріння та проектування. Також казахстанська національна нафтогазова компанія «КазМунайГаз» розпочала переговори з державною компанією SOCAR (Азербайджан) та нафтопереробними заводами Туркменістану щодо закупівлі паливно-мастильних матеріалів.

20 вересня відбулося урочисте закладання «Південного газового коридору», за яким азербайджанський газ поставлятиметься транзитом через Грузію та Туреччину прямо до Європи. Основними учасниками проекту TANAP, в рамках якого розпочалось будівництво нового газопроводу, є Державна нафтова компанія Азербайджану (58%), турецька Botas (30%) та британська BP (12%). Очікується, що перші поставки будуть здійснені в 2018 році в Туреччину, а в 2019 році — і в Європу. Обсяг поставок в Європу складе 10 млрд куб.м. із можливістю розширення до 20 млрд. Без сумніву, що реалізація нового масштабного енергетичного проекту серйозно вплине на світовий енергетичний порядок.

Активність російських нафтогазових компаній на зовнішніх ринках в цей період характеризувалась певною пасивністю. «Газпром» розпочав переговори з китайськими партнерами щодо поставки 30 млрд куб.м. газу до Піднебесної у продовж 30 років. За словами голови російської газової монополії Олексія Міллера, потенціал розвитку «Газпрому» є абсолютно зіставним із потенціалом азіатського газового ринку. «Цей потенціал вже сьогодні не можна вимірювати «європейським аршином». Наші європейські партнери упродовж одного дня стали на один рівень із нашим найбільшим споживачем газу — Німеччиною, виходячи на рівень споживання 40 млрд куб.м./рік», — заявив О.Міллер.

Синхронно із «райдужними» китайськими перспективами голова «Газпрому» констату-

вав й темпи зниження видобутку газу на кінець 2014 року з 496 до 463 млрд куб.м. Причинами історичного падіння видобутку «Газпрому», на прибутки котрого розраховує балансуючий на грані рецесії російський уряд, стали європейська політика санкцій, стагнуюча російська економіка та припинення постачань газу на Україну. В дійсності через бойкотування російських товарів у світовому вимірі, знизилось виробництво товарів.

Як результат, споживачі газу на внутрішньому ринку зменшили закупівлю блакитного палива через об'єктивні труднощі. На додачу загострилась і внутрішня конкуренція у паливно-енергетичному комплексі РФ. Президент «Роснефті» Ігор Сечін запропонував голові уряду РФ Дмитру Медведеву змінити порядок доступу незалежних виробників газу до газотранспортної системи (ГТС) «Газпрому», реформувати систему тарифів і посилити контроль за монополістом.

Таким чином, зниження цін на світовому ринку нафти, а також падіння видобутку газу російським «Газпромом» у комплексі з диверсифікацією напрямків газопостачання європейськими державами негативно впливає на фінансову стійкість державного газового монополіста. Ситуація навколо «Газпрому» загострюється й через внутрішню ситуацію: по-перше, новий імпульс отримала конкуренція Сечін — Міллер, де президент «Роснефті» Сечін ініціює посилення контролю за «Газпромом»; по-друге, через бойкотування російських товарів світовою спільнотою зменшилися обсяги виробництва в Росії, а, відповідно, знизилася потреба у вуглеводнях і на внутрішньому ринку. Можливо ускладнення внутрішньої та зовнішньої ситуації навколо «Газпрому» й стали передумовою перенесення трьохсторонньої зустрічі у форматі Україна-ЄС-Росія по українському газовому питанню з 20 вересня на 26 вересня 2014 р. Очевидно, російський монополіст обрав стратегію «затягування часу», тому важко спрогнозувати чи буде майбутня зустріч продуктивною.

Зниження цін на нафту негативно впливає на фінансову стійкість «Газпрому»

Економічна дипломатія

ЄС перевірить якість української молочної продукції

В Україну прибуде місія Європейського союзу з метою перевірити роботу та якість продукції виробників молочної продукції. За результатами візиту місія підтвердить їх право на експорт до ЄС.

Основна претензія представників ЄС стосується якості сировини, а не до самого процесу кінцевої переробки молока на українських підприємствах. Мова йде про низький рівень застосування технології безконтактного доїння молока, що негативно відображається на якості української молочної сировини. За оцінками експертів, із працюючих в Україні 266 молокопереробних заводів близько третини відповідають вимогам ЄС, тому в перспективі зможуть отримати право поставляти свою продукцію на європейський ринок.

Сьогодні право експортувати свою продукцію до ЄС мають лише 4 українські птахофабрики, а також ряд виробників казеїну, риби і меду. Основна причина неможливості експортувати вітчизняну продукцію інших

Близько третини молокопереробних заводів в Україні відповідають вимогам ЄС

виробників обумовлена відсутністю необхідної сертифікації в українських підприємств а також невідповідністю українського законодавства у сфері безпеки продуктів харчування європейському законодавству.

У цілому, попередні оцінки свідчать про виконання українськими виробниками вимог ЄС. Головною умовою для виходу української продукції тваринництва на ринок ЄС стало ухвалення Верховною Радою Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів».

Законом передбачено уточнення термінології, видів правопорушень та адекватності міри покарання, створення єдиного контролюючого органу в сфері безпечності харчових продуктів, скасування дозвільних документів і процедур, які відсутні в ЄС, запровадження європейських принципів регулювання ГМО, зокрема в частині реєстрації джерел ГМО, а не продуктів, вироблених із них.

Закон передбачає імплементацію базових елементів протягом року та ухвалення низки підзаконних актів, а також істотне реформування регулюючого органу, який зараз створюється на базі Держветфітослужби.

РФ продовжує шантажувати Україну

Росія продовжує політику шантажу України в економічній сфері. Зокрема, в п'ятницю 19 вересня прем'єр Дмитро Медведєв підписав постанову про введення мит для товарів з України, втілення якої відбудеться, якщо Україна проводитиме «приховану імплементацію економічної частини Угоди про асоціацію з ЄС». За словами прем'єр-міністра РФ Дмитра Медведєва ці мита будуть введені, якщо Україна все таки почне застосовувати економічні статті Угоди раніше названого терміну (початок 2016

Росія погрожує ввести мита, якщо Україна почне імплементацію Угоди про асоціацію

року), тобто почне або юридичну імплементацію, або фактичне застосування цих положень. При цьому він зазначив, що основна ціль введення цих мит — захист російських виробників від недобросовісної конкуренції.

Крім цього, Россільгоспнагляд заявив про можливість введення обмежень на ввіз фруктів з України. Такі заходи з боку Росії є проявом зростання побоювань за стан власної економіки, яка внаслідок впровадження санкцій та зменшення доходів від продажу енергоносіїв зазнає суттєвих збитків.

Крім того, протягом минулого тижня продовжувало фіксуватися зменшення обсягів по-

стачання газу Росією до низки європейських країн понад встановлені контрактами між ними обсяги. Зокрема, скорочення постачання газу відбулося до Німеччини, Польщі (на 20% від запланованого об'єму) та Словаччини (на 25% менше запланованого). Враховуючи, що більшість європейських країн, заявки яких на постачання газу не були задоволені у повному обсязі беруть участь у реверсному постачанні газу до України, такі кроки російської влади слід розглядати радше як чергову спробу тиску на Україну через ці європейські країни, особливо напередодні трьох-сторонньої енергетичної консультації Україна — ЄС — Росія, яка відбудеться 26 вересня в Берліні. Тим не менше, офіційна Росія, в особі міністра енергетики Олександра Новака, продовжує заявляти, що не каратиме європейські країни за реверс газу до України.

Очікуються, що мита можуть бути підняти на наступні товари: м'ясо, молочну та конди-

Фіксується зменшення обсягі в постачання газу Росією до європейських країн

терську продукції, фрукти і зернові, а також на пиво, вина, спирт, сигарети, легкові автомобілі, одяг, взуття та сантехніку. Мита на ввезення товарів з території України будуть встановлені за ставками Єдиного митного тарифу Митного союзу. Юридичним обґрунтуванням для подібних дій слугує Додаток до Договору про вільну торгівлю, який, зокрема, передбачає можливість введення ввізних митних мит щодо імпорту відповідних товарів з держави-учасника договору, якщо ця держава вступає в інтеграційні об'єднання з третіми країнами.

Українська сторона оперативно відреагувала заявою українського прем'єр-міністра Арсенія Яценюка, в якій було зазначено, що якщо Росія запровадить обмежувальні заходи стосовно українських товарів, Україна невідкладно запровадить дзеркальні заходи проти неї. В свою чергу, усі економічні документи щодо імплементації Угоди про асоціацію з ЄС активно розробляються й набудуть чинності, коли Україна відкриє ринок для європейських товарів.

Метою публікації є оцінка основних зовнішньополітичних кроків України, аналіз представлення України у контексті глобальних процесів у регіоні та світі, а також огляд основних світових подій, що можуть мати вплив на подальший розвиток України та країн регіону. Окрему увагу приділяється оцінці процесу європейської інтеграції України, зокрема питанням імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

@2014 Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД)

У разі цитування обов'язкове посилання на МЦПД

Автор ідеї: Василь Філіпчук

Відповідальний за проект: Вадим Трюхан

Колектив експертів МЦПД: Вадим Трюхан, Володимир Притула, Ірина Івашко, Олена Захарова, Наталя Слободян, Василь Поворозник

Експерти Центру відкриті до спілкування з медіа. Для отримання фахових коментарів просимо звертатися до Директора з комунікацій МЦПД Світлани Судак:

ssudak@icps.kiev.ua